

II.

Zap. št.	Sresko učiteljsko društvo	Število članov	Zborovani udelež. %	Število zborovani predavani
1	Brežice	108	50	4
2	Celje	197	82	5
3	Črnomelj - Metlika	64	54	5
4	Dol. Lendava	86	49	5
5	Dravograd	93	Društvo ni poslalo podatkov	
6	Gornji grad	37	60	4
7	Kamnik	124	52	6
8	Kočevje	127	53	5
9	Konjice	62	81	5
10	Kozje	46	77	5
11	Kranj	129	50	4
12	Krško	136	49	3
13	Laško	136	61	5
14	Litija	127	Društvo ni poslalo podatkov	
15	Ljubljana - mesto	196	38	6
16	Ljubljana - okol. vzh. del	118	70	5
17	Ljubljana - okol. zah. del	135	86	4
18	Ljutomer	114	58	5
19	Logatec	103	48	4
20	Maribor - mesto	85	69	7
21	Maribor - desni breg	104	75	5
22	Maribor - levi breg	82	63	6
23	Murska Sobota	134	64	5
24	Novo mesto	93	67	5
25	Ormož	59	63	5
26	Ptuj	147	65	6
27	Radovljica	118	77	6
28	Slovenigradec	44	73	5
29	Slovenska Bistrica	61	86	5
30	Sv. Lenart	45	72	5
31	Šmarje - Rogatec	79	58	4
32	Šoštanj	52	87	5
33	Žužemberk	34	75	5
Skupaj		3.281	65	154

Tabela II. kaže, da dve društvi nista poslali zaprosenih podatkov, zato slika o številu društvenih zborovanj, predavanj in o procentualni udeležbi na zborovanjih ni popolna. Ostalih 31 društev je imelo na 154 zborovanjih 135 predavanj in to pedagoških, psiholoških in drugih znanstvenih in gospodarskih. Statistika dokazuje, da doprinesejo zborovanja sreskih društev v veliki meri k izpolnitvi učiteljske izobrazbe. Predavanje je na celodnevnem zborovanju pri nekaterih društvih včasih odpadlo radi nenadne in nenadane odpovedi predavatelja. Na večernih zborovanjih predavanj ni bilo, radi tega izkazuje tabela teh manj kakor zborovanj. Udeležba na zborovanjih je v splošnem zadovoljiva, pri nekaterih društvih naravnost zborovanja. V tem pogledu prednjači sresko društvo Ljubljana-okol. zah. del z 86%, najslabšo povprečno udeležbo, 38%, ima ljubljansko društvo. Višina udeležbe na društvenih zborovanjih izpričuje zavednost in zrelost članov in njihovo potrebo aktivno sodelovati pri reševanju važnih stanovskih vprašanj. V tem oziru bi bilo želeli v novem letu izboljšanja.

Neorganizirano učiteljstvo.

Radi točne ugotovitve števila učiteljstva, ki stoji izven vrst naše organizacije, in poznanja vzrokov za to je naprosila sekcija vsa sreska društva z okrožnico štev. 249/32-33 za seznane neorganiziranega učiteljstva. Ker je mogoča zanesljiva evidenca le tedaj, ako ima sekcija odgovore vseh sreskih društev, je zaprosila, naj odgovore tudi ona, na čijih teritoriji je vse učiteljstvo organizirano. Naša želja, dobiti zanesljivo sliko o številu učiteljstva, ki stoji izven naših vrst, je ostala žal neizpolnjena. Od 33 sreskih društev jih je odgovorilo le 13, na čijih teritoriji je skupno

184 učiteljev in učiteljic, ki niso člani naše organizacije.

Dopisovanje med članstvom in sekcijo.

Sekcija je dopisovala s članstvom v upravnem letu 1931/32, izključno le potom sres. društev. Ko je lansko leto izgubilo naše udruženje ugodnost poštinske prostosti, je vodstvo sekcije z namenom, prihraniti društvom izdatke za poštino, samo omililo sklep banovinske skupščine iz leta 1930. in je odgovarjalo na vprašanja osebnega značaja direktno, ako se je član preko svojega društva obrnil na sekcijo. V vseh načelnih zadevah pa je pošiljala odgovore le potom sreskih društev. Ob tej priliki naj bo omenjeno, da se obračajo poedini člani na sekcijo tudi s takimi vprašanji, ki bi jih rešilo lahko sresko društvo.

ZAŠČITA ČLANSTVA.

A) Načelna zaščita.

1. Stalnost učiteljstva.

Najbolj pereče vprašanje učiteljskega stanu in predpogoj za mirno delo je uzakonitev stalnosti na službenem mestu. Le tedaj, če je učitelju daljše bivanje v službenem kraju zajamčeno in ako ima za delo potreben mir in oporo v merodajnih činiteljih, se lahko nemoteno in z vsemi silami posveti za daljši rok zasnovanemu smotrenemu delu. Radi nesigurnosti, v kateri živi po ukinitvi stalnosti na službenem mestu, učiteljstvo nalog, ki mu jih narekuje njegovo poslanstvo, ne more vršiti s tisto intenzivnostjo, kot bi jih sicer. Zlasti z delom izven šole, pa naj bo še tako idealno in koristno, se izpostavlja učitelj osebnim nasprotjem in preganjanju, ki ima, kakor kaže izkušnja, za posledico tako številne premestitve. S tem, da je izgubilo učiteljstvo stalnost na službenem mestu, je postalo v toliki meri odvisno od lokalnih razmer in oseb, da ni samo stan osebno in moralno oškodovan, marveč je oškodovano tudi ljudstvo, ker se kažejo kvarne posledice tega stanja že v šoli, zlasti pa je oškodovano radi tega uspeh učiteljskega gospodarskega in prosvetnega izvenšolskega dela. Vsa zaščita, ki jo uživa članstvo radi neutemeljenih premestitev v stanovski organizaciji in korekture, ki so se izvršile po njenem posredovanju, ne morejo dvigniti moralne sile v učiteljstvu. Z individualnimi zaščitami se popravijo sicer poedini učiteljskim osebam storjene krivice, radi ukinitve stalnosti nastali položaj pa ostane neizpremenjen. Zato pomenja poleg izprememb disciplinskega postopka zopetna uvedba stalnosti na službenem mestu za učiteljstvo najjačje zaščito. Sekcija se tega dobro zaveda in je posvečala v minulem poslovnem letu rešitvi tega perečega vprašanja največjo pozornost. Izrecno je poudaril potrebo po uzakonitvi učiteljske stalnosti v Spomenici zbor predsednikov sekcije dne 6. novembra 1932.

V decembru 1932 je narodna skupščina sprejela predlog o avtentičnem tolmačenju § 110. urad. zakona, ki govori o prestatnosti službe. Sekcija se je obrnila takrat s posebno pismeno predstavo na vse slov. senatorje in poslance, na izvršni odbor JUU v Beogradu in banovinski odbor JRKD v Ljubljani s prošnjo, da delujejo za korekturo v skupščini sprejetega tolmačenja. Ob tej priliki smo opozorili na nujnost zopetne uvedbe stalnosti na mestu in apelirali na narodne poslance, naj bi delovali za izpremembo zadevnih zakonskih določb. Izčrpneje smo poročali o tem v okrožnici štev. 949/32-33.

Stalnost je in ostane naš končni cilj. O najširši akciji, pokrenjeni od strani sekcije za doseg učiteljske stalnosti, smo obvestili članstvo potom sres. društev z dopisom 1724/32-33, v katerem navajamo tudi organizacijo de-

la in kakšna naloga pripada pri tem poedinim organizacijskim instancam in funkcionarjem, ki naj vsi aktivno sodelujejo pri delu za pridobitev stalnosti. Zadevni predlogi projekta za izpremembo in dopolnitev zakona o narodnih šolah so bili objavljeni v 44. številu »Uč. tov.« S posebno okrožnico smo poslali vsakemu društvu več odiskov teh projektov in posebno spremna pisma, ki naj jih predajo obenem s projektom na merodajnih mestih kot zahtevo učiteljskega stanu.

Sekcija in njeni predstavniki so poleg tega tudi ob priliki osebnih intervencij povsod na merodajnih mestih predočevali nujnost vzpostavitve učiteljske stalnosti in utemeljevali njeno nujnost s številnimi konkretnimi primeri. Ugotoviti moramo, da smo našli pri najvišjih predstavnikih oblasti v banovini kakor tudi pri g. ministru prosvete za svoje upravičeno stremljenje polno razumevanje.

2. Razpis službenih mest, nastavljanje in premeščanje.

Izpremembe in dopolnitve zadevnih določil v zakonu o narodnih šolah so nujne. To vprašanje je v najožji organični zvezi z učiteljsko stalnostjo in smo se potezali za njegovo rešitev vselej in povsod istočasno kot za stalnost. Potrebno je, da se na vsaki šoli sistemizirajo učiteljska mesta. Poleg upraviteljskega mesta morajo biti točno določena tudi druga stalna učiteljska mesta in to ločeno za učitelje in učiteljice. Ravno tako morajo biti sistemizirana mesta za veroučitelje, učitelje ročnih del in za vrtnarice. Po istem principu se sistemizirajo tudi časovna učiteljska mesta. Učitelji, ki so položili usposobljenostni izpit in zasedajo po razpisu dobljeno sistemizirano stalno mesto, se ne morejo premestiti, ako ne prosijo sami, ako niso slabo ocenjeni, oziroma ako niso disciplinsko kaznovani na premestitev. Po službeni potrebi se smejo premestiti stalni učitelji na stalnih sistemiziranih mestih le v teku prvih dveh mesecev šol. leta, ako se ukine radi premajhnega števila otrok razred ali vzorednica. Po služb. potrebi pa se sme premestiti stalen učitelj le, ako ni na isti šoli nobene učne osebe, ki zaseda začasno učno mesto. Premestitev zadene vedno onega učitelja, ki je po službenih letih najmlajši. Med šolskim letom se načeloma tudi začasni učitelji ne premeščajo. Premesteni učitelj se lahko vrne na svoje mesto, ako prestane vzrok, radi katerega se je premestitev izvršila.

V primeru resnične službene potrebe naj izpolnjuje banska uprava prazna učiteljska mesta z dodelitvami, premeščeni učitelji pa ostanje v staležu v kraju, ki so ga dobili po razpisu. Po projektu nastavlja in premešča na stalna mesta le ministrstvo, na začasna pa banska uprava.

Neobhodno je potrebna izprememba načina razpisa in oddaje službenih mest. Dosedanji glavni letni razpisi so se v praksi slabo obnesli. Nemogoče je bilo rešiti delo tako, da bi bilo začetkom šol. leta učiteljstvo na svojih mestih. Na nekaterih šolah je bilo učiteljstva preveč, drugod ga je primanjlovalo. Po izvršeni razmestitvi so nastale po šolah nove vrzeli, ki so se izpolnjevale z dodelitvami, mnogokrat pa je prosvetna oblast taka mesta tudi stalno oddajala. Možnost svobodne konkurence, pri kateri bi odločala predvsem službena ocena, rodbinske razmere, izvenšolsko delo in druge okoliščine, ki jih navaja zakon o narodnih šolah v § 98., je pri takem načinu razpisa in oddaj onemogočena. V najtežjem položaju se nahajajo zato zlasti učitelji družinski očetje in matere, ki imajo vse pogoje za premestitev v kraje s srednjo šolo, a v zadnjih letih baš taka mesta niso bila razpisana in so se oddajala brez razpisa.

Stalna zahteva učiteljstva je, naj se razpisujejo vsa prosta mesta. Vsako mesto naj se razpiše, čim se izprazni. Razpisi naj se

objavljajo mesečno v Službenih novinah in Službenem listu. V razpisu naj bi bila upraviteljska mesta posebej označena. Za oddajo razpisanih mest naj se ustanove pri banskih uradah in pri ministrstvu prosvete posebne komisije, v katerih bo poleg uradnih funkcionarjev zastopano z dvema članoma tudi učiteljstvo. Vsa razpisana mesta naj se oddajajo takoj. Prosilcu, ki je mesto prejel, se izstavi dekret po objavi postavitve v Služb. novinah, službo pa nastopi na novem mestu šele v teku glavnih počitnic. Podrobneje podatke o akciji za regulacijo tega nujnega učiteljskega vprašanja, na katerem je delala sekcija z vso vztrajnostjo že v preteklem upravnem letu, smo sporočili sres. društvom v dopisu štev. 1724/32-33.

3. Ureditve disciplinskega postopka.

Nujna je tudi preureditev disciplinskega postopka. Dočim veljajo za ostale stroke drž. uradnikov (glede disciplinskih preiskav) določbe uradniškega zakona, se vrši disciplinski postopek proti učiteljstvu po določilih zakona o narodnih šolah. Določila je treba izpremeniti in izpopolniti tako, da bo učiteljstvo dovoljno zaščiteno pred neosnovanimi obdolžitvami. Za to upravičeno zahtevo učiteljstva se bori stanovska organizacija od uveljavljanja zakona o narodnih šolah, intenzivno delo za izpremembo pa je razvila zlasti v sedanjem času, ko učiteljstvo največ trpi radi pomanjkljivosti postopka. Letos je pokrenila sekcija za ugodno rešitev tega vprašanja najširšo akcijo. Ob vsaki priliki, zlasti v vsakem konkretnem zaščitnem primeru je tolmačila stališče učiteljskega stanu na vseh merodajnih mestih in opozarjala na nedostanke v pismenih predstavkah in tudi ustno, kadarkoli se je zglasilo na kakem takem mestu zastopstvo sekcije. Učiteljstvo upravičeno pričakuje, da najde za svoje delo vsestransko zaslobo in zaščito ne le kot stan, marveč tudi kot poedinec. Zaslobo in zaščita morata iti do skrajnih konsekvenc in to v vsakem poedinem primeru. Posebno računa na to radi tega, ker izvršuje svoje delo kot državni organ in smatra, da se s premalo zaščito učiteljstva v vsakem primeru ruši tudi avtoriteta državne uprave.

Zato so potrebni nujni ukrepi, ki bodo pokazali, da se učiteljstvo lahko zanaša na pomoč in oporo pri svojem težavnem delu. Naša temeljna načela za preureditev disciplinskega postopka so: Predvsem je treba zaščititi učiteljstvo pred zlonamernimi in neutemeljenimi obtožbami. Sprejemajo naj se samo obtožbe s podpisimi prvotnih iniciatorjev. Anonimne ovadbe naj oblastva odklanjajo. V vseh primerih, kjer se izkažejo obdolžitve za neosnovane in zlonamerne, naj pokrene banska uprava oz. ministrstvo proti ovaditeljem potrebne mere, da prejmejo zasluženo kazni. Le na ta način se bo čutilo učiteljstvo varno in bo lahko mirno vršilo svoje delo v šoli in izven nje.

Obdolženemu učitelju naj se dovoli v pogled v obtožnico in vse disciplinske spise, kakor ima enako pravico vse drž. uradniki. Pravico naj ima do preiskave, do razprave in do branilca, kakor določa uradniški zakon za ostale stroke državnih uradnikov. V nobenem primeru naj se ne izvrši ukrep ali izreče kazni, preden učitelj ni bil zaslišan. Disciplinska sredstva naj se uporabljajo postopoma in naj šele izčrpanim kaznim za nerednost sledi druge težje disciplinske kazni. Razsodba in odločba o kazni naj se z razlogi vred priobči učitelju pismeno, kakor velja to za ostale stroke državnih uradnikov. Tudi učiteljstvu naj se prizna pravica do priziva proti razsodbi in do obnovitve postopka. Poleg disciplinskega sodišča pri ministrstvu naj se obnove tudi banovinska disciplinska sodišča. Le s tako ureditvijo disciplinskega postopka bi bilo učiteljstvo obvarovano in zaščiteno pred neutemeljenimi obtožbami.

Impresije z letošnjega gospodarskega in idejnega tečaja

»Gospodarska akcija! Nova uspešna smer učiteljskega dela v smeri nujnih potreb in interesov naroda in države.« Taka gesla morajo v hudih časih zdramiti najbolj vnetega zaspanca, če mu že izvenstanovski vplivi niso zamorili vsega zanimanja za intenzivno učiteljsko delo. V kaosu vsakdanjosti taki slučaj niso redki. Povsem so v skladu s splošno apatičnostjo in letargijo. Ni še to obup, le stadij omrtvičenosti se nas loteva v nizu nešteti razočaranj. Postajamo »petrefacti« v pravem pomenu besede: sužnji svojih stanih in nazorov! In vendar čas hiti! Današnja doba je dinamična in progresivna, zato moramo in hočemo tudi mi naprej!

In smo prišli v IV. zadružno-gospodarski tečaj: večinoma mlajši po letih in po mišljenju... Nova generacija učiteljstva, ki hoče in mora stopiti na plan z novo usmerjenostjo!

Letos ni bilo navala v tečaj. Strogi pogoji v razpisu so marsikoga omalodušili: zmožnosti, zasluge, priporočila korporacij, zaveze v bodočnost itd. Neboj je tovarišev (nedvomno tudi tovarišic), ki čutijo potrebo po gospodarski utrditvi svojega šolskega in izvenšolskega dela. Kako radi bi prišli — s trdnjo voljo, da si naberejo novih pobud za bodoče delo. Resna volja — to bodi v bodoče prvi in edini pogoj počitniških tečajev!

Administrativna stran gospodarskega dela je zanimiva in potrebna. Ni pa alfa in omega vsega! Važnejši je oni del, kjer se interese poglabi in bistvo gospodarskega reda. Šele na podlagi ekonomskega razvoja, družboslovnih vzročnosti in medse-

bojne odvisnosti more tečajnik doumeti gospodarsko strukturo, v katero hoče poseči s svojim delom v bodočnosti. To je bila želja letošnjih tečajnikov, ki so ji predavatelji ugodili: nepozabne ostanejo ideološke ure, ki so v smislu Daltonplan metode omogočile razprave v obliki debat, samostojne referate slušateljev, kritična razmotrivanja n. pr. o zadružništvu itd. Skratka: bil je tečaj prvi te vrste v Sloveniji! Pokazal je, da so uspehi brez »katederske učnosti« še lepši in — trajnejši!

Svojevrstno je bilo tudi razmerje med predavatelji in tečajniki, kar je že samo po sebi pripomoglo tečaju do uspeha. Vzorna kolegijskost, iskreno prijateljstvo je s svojo domačnostjo odrinilo oni zloglasni »šolski ton« za zapeček. Nazornost in življenjska resničnost sta nas dvigali, da smo bili vsi — predavatelji in slušatelji — ene misli in želje: Kako pomagati obubožanemu narodu na gospodarskem polju, kjer je osnova za vse ostale kulturne dobrine.

Ekскурzije, izborna organizirane po tov. Grumu, so nam pokazale v praksi odnose produkcije in konzuma, obe glavni gonilni sili današnjega gospodarstva. Da se je ob takih prilikah dalo združiti koristno s prijetnim, gre samo v dobropis vodstva tečaja, ki ni zamudilo nobene prilike nuditi tečajnikom kar najracionalnejše izrabljene ljubljanske dneve.

Dodatni 3dnevni idejni tečaj je ob veliki udeležbi pokazal, da učiteljstvo naravnost hrepeni po temeljnih idejnih osnovah. Zlasti mlajše učiteljstvo išče pota v boljše bodočnost našemu narodu in s tem v zvezi uspešnejše delovne metode v šoli, na vasi ali kjerkoli. Kdorkoli globlje gleda narodni problem, opaža ob takih prilikah vso ono idejno razsvetlavo, ki kaže neko neorientiranost v temeljnih filozofskih osnovah, ki gledanje na

svet omogočajo iz različnih vidikov. To se je zlasti pokazalo v debatah, ki so bile le tu in tam izraz izklesanega svetovnega naziranja, brez katerega bi se danes ne smel nihče več spuščati v debate ali celo — referate. Svobodna beseda naj obvelja, izgovorjena pa naj bo preudarno in z razumevanjem celotnega problema in z uvaževanjem morebitnih nasprotnih nazorov. V zraku visečih — dogmatičnih — trditve ne bomo smeli več stresati, zlasti če so tečajniki ljudje dejanj, ne pa besed! Vzgoja z besedami in ideali je doživela s šolo-učilnico svoj fijasko, treba je šolo delovne aktivnosti t. j. šolo resničnega življenja! In iz teh vidikov moramo gledati tudi vse narodno življenje. Zdravnik ne zdravi simptomov bolezni, ampak skuša najti vzroke. In kakšni narodovi zdravniki bomo, če bolezen površno pobijamo, ko dajemo obliže, kali bolezni pa puščamo v nemar! Tu je edina pomoč, da se preusmerimo v gospodarstvo, ki je podlaga vsem kulturnim elementom. Tu je ono središče, kjer se lahko znajdejo vsi narodni delavci, da dvignejo ljudstvo do blagostanja!

Če je tečaj dvignil samo to spoznanje, je nedvomno uspel. Drugi tečaj meseca avgusta bo moral najti pota, da začeto idejno plat poglobi in združi vse delavoljne tovariše v skupno falango močne gospodarske šolske in izvenšolske akcije!

Vida Bogatec učiteljica v Ščavnici

† 8. julija 1933.

Vidi!

Nežnim cvetom je varljiva pomlad v pogubo. Vse lepe misli in naklepi Tvojega blagega srca so ostali neizpolnjeni, ker si omahnila v pričetku težke poti. Tvoja globoka du-

ša je bila močnejša od telesa, ki ji omagano ni moglo drugovati v težavah in naporih.

Mlada, polna življenja si hrepelena kvišku, skromna in vedno pripravljena sprejemati nasvetov od vseh, med koje Te je zanesla usoda. A malo Ti je bilo dana sprejemati — prezgodaj si morala osamljena črpati bogastvo svoje duše in ga poklanjati onim, ki so ga z iskrenimi očmi iskali pri Tebi. Dobra si bila, tako dobra, da si dajala več kot si zmogla in še se nisi zavedala, da si s svojo požrtvovalnostjo uničujes mlado življenje.

Sama čisto kot otrok, si prišla med otroke. Mirna in vedno dobrovoljna si se jim smehljala in z njimi ponovno preživljala svojo zgodnjo mladost. Bridkosti in težav življenja nisi mogla nikdar prav doumeti, saj so delovale na Te tako razočarajoče, da jih kot take nisi mogla prevzeti — iskala si v njih še vedno solnčnih strani. Prav je bilo tako, saj drugače bi se moralo zrušiti v Tvoji občutljivi duši prav vse, kar si snivala lepega o življenju.

Tako pa si videla do poslednjega dne vse le po dobro, kakršna si bila sama. Nikoli nisi nikomur napravila zlega, bila Te je le do brota, akoravno si se nahajala v krutem položaju, brez vsake prave opore v težkem položaju učiteljice na vasi.

Vida! Akoravno si nas mnogo, mnogo prezgodaj zapustila, izvršila si svojo plemenito poslanico, ki Ti jo je naložilo življenje. Nikdar več nam ne bo razblinil Tvoj čisti pogled bridkih misli vsakdanjosti, a iskati hočemo za Teboj, kot si Ti, povsod le dobro.

V srcih nas vseh, ki smo Te poznali, ostaneš več naša dobra Vida in z boljše se bo vedno očiviljal spomin tihga sožitja s Teboj, spomin večno lep in boleč v neizpolnjenem hrepenenju po Tebi, res iskreni tovarišici.

Sprejmi, draga Vida, te zadnje tovariške pozdrave, saj ne morejo ostati zaprti v nas!

Ed.